

روانشناسی کودکانه

مؤلف: زینب قائد رحمتی

www.ketab.ir

انتشارات زرنوشت

تهران - ۱۳۹۹

سرشناسه	:	قائد رحمتی زینب، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور	:	روانشناسی کودکان / نویسنده: زینب قائد رحمتی
مشخصات ظاهری	:	تهران: زرنوشت، ۱۳۹۹
شابک	:	۱۸۲ ص.
وضعیت فهرست‌نویسی	:	۷-۸۸-۷۲۷۹-۶۲۲-۹۷۸
یادداشت	:	فیبای مختصر
	:	فهرست‌نویسی کامل این اثر در وب گاه http://opac.nlai.ir در دسترس است.
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۱۶۲۱۲۱

انتشارات زرنوشت

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی،

کوچه مهدی‌زاده، شماره ۲۷، واحد ۱۹

تلفن: ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۶۶۴۷۹۶۱۵ - ۶۶۴۳۵۶۳۷

روانشناسی کودکان

نویسنده: زینب قائد رحمتی

• چاپ اول: ۱۳۹۹ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • ناشر: زرنوشت

شابک: ۷-۸۸-۷۲۷۹-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۳۵,۰۰۰ تومان

تمامی حقوق محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۷

فصل یکم ۱۱

۱۱.....	مراحل اولیه کودک
۱۲.....	هوش کودک تنها راه حساب درست
۱۷.....	دنیای حقیقت برای کودک
۱۹.....	ادراک کودک
۲۱.....	هوش کودک
۲۲.....	پیدایش حافظه
۲۵.....	تداعی معانی یا تصورات ذهنی
۲۷.....	زبان و تکلم
۲۹.....	عامل زبان با عمل تا چه اندازه هماهنگ است
۳۲.....	کودک در خانواده
۳۴.....	شناختن دنیای خارج
۳۶.....	احساسات و عواطف عاطفی کودک
۴۰.....	استقلال
۴۱.....	نتیجه
۴۳.....	کودک در معرض خطر اخلاقی
۴۷.....	کودک موضوع قانون

فصل دوم ۴۹

۴۹.....	مجمع سازمان ملل متحد
۴۹.....	اصل اول:
۴۹.....	اصل دوم:

۴۹.....	اصل سوم:
۵۰.....	اصل چهارم:
۵۰.....	اصل پنجم:
۵۰.....	اصل ششم:
۵۰.....	اصل هفتم:
۵۱.....	اصل هشتم:
۵۱.....	اصل نهم:
۵۱.....	اصل دهم:
۵۲.....	جمی بندی:

فصل سوم ۵۵

۵۵.....	پیشینه یا ادبیات
۵۵.....	۱-۱۲ اختلالات شبه جسمی SMIV
۵۷.....	۲-۴-اختلال بدریختی بدن:
۶۰.....	برخی از عوامل پویانی مشابه افسردگی:
۶۱.....	B-اختلال شبه جسمی نامتمایز
۶۲.....	C-اختلال تبدیلی
۶۴.....	D-اختلال درد:
۶۶.....	E. خود بیمار انگاری:
۷۰.....	F-اختلال بدریختی بدن:
۷۲.....	انواع هذیانی و غیر هذیانی اختلال بدشکلی بدنی:
۷۴.....	بدشکلی بدنی به عنوان یک عامل متغیر «وسواسی جبری» (OCD):
۷۶.....	*بدشکلی بدنی و اختلالات خوردن به عنوان عوامل متغیر یک اختلال تصویر بدن:
۷۹.....	*بدشکلی بدنی به عنوان یک اختلال روان تنی:
۷۹.....	۲-۵ - همه گیر شناسی
۸۱.....	سبب شناسی:
۸۷.....	ویژگی های بالینی:
۸۸.....	تشخیص افتراقی:
۸۸.....	سیر و پیش آگهی:

درمان:	۸۹
اجزاء درمان:	۸۹

فصل چهارم ۹۳

مقدمه	۹۳
نیازهای کودک	۹۶
۱- تعریف اختلال رفتاری	۹۷
اختلالات رفتاری کودکان	۱۰۰
طبقه بندی اختلالات رفتاری کودکان	۱۰۵
عوامل مؤثر بر بروز اختلالات رفتاری	۱۰۷
۱- عوامل بیولوژیک	۱۰۷
۲- عوامل بیورژنتیکی	۱۰۹
۳- عوامل محیطی	۱۱۰
نقش والدین در اختلالات رفتاری کودک	۱۱۰
ویژگی های افراد با اختلالات رفتاری	۱۱۵
۲- اختلال عاطفی	۱۱۶
۱- ۲- تعریف اختلال عاطفی	۱۱۶
۲- ۲- طبقه بندی مشکلات عاطفی	۱۱۷
طبقه بندی اختلالهای روانی	۱۱۸
نتایج‌های اجتماعی فرهنگی	۱۱۹
تفاوت‌های مربوط به جنسیت	۱۲۱
وضعیت روانی کودکان مبتلا به اختلالات رفتاری	۱۲۲
۳- ۲- «پاره ای از مشکلات رفتاری و رابطه آنها با کندی پیشرفت تحصیلی»	۱۲۳
۵- ۲- «برخی تکنیک‌های شناسایی کودکان مبتلا به مشکلات رفتاری»	۱۲۸
۶- ۲- «دسته بندی اختلالات رفتاری و تاثیر آنها در پیشرفت تحصیلی»	۱۳۰
۴- ۶- ۲- گروه بندی از دیدگاه متخصصان آموزش و پرورش:	۱۳۳
دوره های مختلف مطالعات همه گیر شناسی اختلالات رفتاری	۱۳۷
همه گیرشناسی	۱۴۰
بررسی پیشینه میزان شیوع اختلالات رفتاری کودکان در جهان و ایران	۱۴۳

پیشینه میزان شیوع اختلالات رفتاری در جهان ۱۴۳

فصل پنجم ۱۵۳

پیشینه مطالعات همه گیر شناسی در ایران.....	۱۵۳
۸- ۲ «پاره ای از تحقیقات انجام شده در رابطه با مشکلات رفتاری و پیشرفت».....	۱۶۰
۳- سبب شناسی اختلالات روانی.....	۱۶۲
۱- ۳- دیدگاه زیست شناختی.....	۱۶۳
۱- ۳- ۱- ژنل ژنیک.....	۱۶۴
۲- ۳- مغز و دستگاه عصبی.....	۱۶۵
۳- ۱- ۳- عوامل - غددی.....	۱۶۶
۲- ۳- دیدگاه روان پویایی.....	۱۶۶
۳- ۳- دیدگاه یادگیری (رفتاری).....	۱۶۹
۴- ۳- دیدگاه شناختی.....	۱۷۱
۵- ۳- دیدگاه انسانگرایی - هستی گرایی.....	۱۷۲
۶- ۳- دیدگاه اجتماعی.....	۱۷۴
۴- نظریه های راجع به نقش خانواده.....	۱۷۵
منابع مورد استفاده.....	۱۷۹

پیشگفتار

روانشناسی کودک از نظر کلی بحث تازه و مستقلى است که درباره هشیاری و بیداری روان کودک و تأثیر آن در رشد و نمو تدریجی او گفتگو می کند. و به ما می آموزد این موجود کوچک و ناتوان که روزی یک قطعه گوشت و پوست ناتوانی بوده چگونه رفتار و کردار خود را در این جهان وسیع آموخته و با چه شرایطی تا دوران جوانی رسید است.

پرورش تدریجی روان کودک با آنچه که مربوط به مراحل رشد و پیشرفت اعضای بدن و مراحل بلوغ و است کاملاً متفاوت و جدا از هم هستند و این دو مرحله مستقل دارای شرایط مخصوص است. هر دو به موزات هم پیش می روند و در راه مستقیم خود از یکدیگر کمک می گیرند از آن گذشته برای شناختن مراحل روانی کودک کافی نیست که کودک از زمان بدین آمدن مورد مطالعه قرار دهیم زیرا قبل از بدین آمدن در زمانیکه نطفه او بسته می شود در آن محیط تنگ و تاریک بدون اینکه ما بدانیم عوامل و شرایطی وجود دارد که اساس زندگی انسان و پایه گذاری می شود و از این بحث نتیجه می گیریم که از یک نقطه نظر تنوری روانشناسی کودک بایستی از زمان قبل از تولد مورد بررسی قرار گیرد و بدانیم که این کودک در کدام محیط و تحت کدام شرایط و از کدام خانواده بوجود آمده و این هنوز خود بحث بسیار مفصل و پیچیده ای است که پایه آن بر روی قوانین و توارث وزن شناسی استواری گردد و بعد از تولد شرایط آموزش و پرورش و بسیاری عوامل دیگر در پیشرفت اعضای بدن و سلسله اعصاب او مؤثر است و با عواملی که در رشد و نمو اعضای بدن تأثیر دارد روان او نیز در کش و قوس تحولات زندگی مراحل خود را خواه ناخواه می پیماید.

البته شرایط محیط نیز از نقطه نظر جسمی و روانی در او و در سازندگی شخصیت او تأثیر دارد و اگر اعضای بدن کودک از روی سیستم بخصوصی رشد نماید در

شکوفندگی و پیشرفت قوای روانی او بی اثر نخواهد بود. به عبارت ساده در روانشناسی کودک، کودک را برای خودش مطالعه می کند و روانشناس باید بداند خصوصیات ارثی و ژن شناسی عامل مهمی در عقب ماندن یا جلوافتادن شرایط روانی کودک بشمار می آید باید اضافه کنیم مسئله وزن شناسی و عوامل ارثی چون موضوع بسیار پیچیده ای بود تا مدتها کسی به آن توجه نداشت ولی از قرن نوزدهم این مسئله اساسی در روانشناسی کودک جای خود را باز کرد و دانشمندان توجه زیاد نموده و دانستند که قسمت مهم علل اصلی پیشرفت روان کودک زمانی پایه گذاری شده که هنوز کودک دنیا نیامده بود. دلایل آن بسیار روشن است، در خانواده ای که دو یا سه فرزند زندگی می کنند، فرزندان یک پدر و مادر از لحاظ روانی و استعداد با هم فرق دارند یکی از آنها با هوش و دیگری کندتر و بومی فاقد احساسات و صفات انسانی است در حالیکه هر سه آنها یک برنامه و شرایط مشابهی به وجود آمده اند. اما اگر زمان نطفه گذار هر کدام را با شرایط زندگی پدر مادر مورد مطالعه قرار دهیم مشاهده می شود که این پدر و مادر در تمام شرایط زندگی دارای یک نوع حالت برانی نبوده و شرایط زندگی هر زمان با زمان دیگری فرق داشته است.

بنابراین تمام شرایط زندگی و عوامل روانی در زندگی وجود کودک دخالت مستقیم دارد البته بعد از به دنیا آمدن کودک خواه ناخواه دارای استعداد یا تمایلاتی است که قبل از تولید بنیان آن نهاده شده و محیط خارج در روش تعام و تربیت نیز باندازه ای تمایلات و خصوصیات او را تحت تأثیر قرار می دهد.

بنابراین روانشناس کودک در حالیکه پیشروی روانی او را مطالعه می کند باید بداند که اساس هستی این کودک با چه شرایطی پایه گذاری شده و بعد از تولد محیط و اطرافیان چه تأثیری در او باقی گذاشته اند کسی که روان کودک را مطالعه می کند از عواملی که باعث پیدایش این خصوصیات شده باید آگاهی کامل داشته باشد در زمان گذشته کودک را به نام اینکه کودک بود به او توجهی نداشته و تربیت و پرورش او را

نیز جز وظایف لازم نمی‌شمردند اما امروز به این نکته متوجه شده‌اند که کودک یک انسان کوچکی است و بایستی روح و جسم او به موازات هم با شرایطی مساوی پرورش یابند و اگر در امور جسمی نواقصی موجود است در رفع آن بکوشند زیرا اگر بطور مثال کودک دیرتر از زمان معین راه رفتن را یاد بگیرد این ناتوانی در روان او تأثیر خواهد گذاشت با این معنی که هر نوع ناتوانی جسمی در عقب‌انداختن هشیاری روانی او بی‌اثر نخواهد بود. دستها و آزمایشهای روانی این مشکل را تا اندازه‌ای حل کرده و روانشناس با کمک آزمایشهای لازم روح و جسم کودک را بلکه نسبت مساوی پرورش میدهد تا بتواند از یک کودک نیمه سال و ناتوان در آینده یک انسان کامل بدون عیب و نقص بسازد.

نوشته‌ای را که در دست دارید در این مسائل با شما گفتگو می‌کند و به شما می‌گوید که کودک شما در چه شرایطی بوجود آمده و بعد از تولید چه وظایف و تکالیفی را برای پرورش او بر عهده دارید و البته اگر در این روش درست با سیستم‌های امروز دنبال شود بدون تردید کودکان امروز که باران و مادران آینده بشمار می‌آیند از لحاظ روانی بدون عیب و نقص وارد جامعه خواهند شد. پس از اینکه درباره اصول روانشناسی با شما صحبت کردیم در قسمت دوم این کتاب شما چند کلامی هم درباره کودکان عقب مانده و خصوصاً کسانی که در محظور از رفاه قرار گرفته‌اند با شما گفتگو می‌کنیم و نشان می‌دهیم رفتار و کردار نامطلوب و خارج از قاعده بعضی پدرو مادرها تا چه حد در گمراهی کودکان مؤثر خواهد افتاد.

زینب قائد رحمتی

بهار ۱۳۹۹